

عنوان مقاله:

معرفتشناسی هزل تعلیمی در آثار سنایی غزنوی

محل انتشار:

دو فصلنامه ادب فارسی، دوره 6، شماره 2 (سال: 1395)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسنده:

نرگس اسکویی - استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بناب

خلاصه مقاله:

هزل تعلیمی را میتوان یکی از مهمترین ارکان ادب تعلیمی فارسی (به‌ویژه بعد از سنایی) به‌شمار آورد. این طنز؛ اغلب روایی، ریشخندزن، تلخ، گاهی خارج از دایره اخلاق، هنجارشکن، تاثیرگذار و در نهایت هدفمند و معناگراست. این پژوهش، ژرفساخت فکری هزل تعلیمی را در سخن سنایی جست‌وجو می‌کند. سنایی مهمترین وظیفه آدمی را در جهان کسب معرفت میداند. به اعتقاد سنایی، تنها راه رسیدن به این هدف، انقیاد بیچون‌وچرا به تعالیم قرآنی و راهنماییهای دینی است، اما انسان مغرورانه دوستتر میدارد که این مسیر را با تکیه بر قوای ادراکی خود بپیماید و از آنجا که این حواس برای کسب چنین معرفتی ناکارآمد است، آدمی به خطاهای معرفتی فراوان دچار میشود و به بیراهه می‌رود، اما همچنان توهم معرفت دارد؛ بدین‌سان، موقعیتی دوگانه و مضحک ایجاد میشود. هزل تعلیمی سنایی در مرز باریک بین شناخت و توهم شناخت ساخته شده است و هدف اصلی او از ساختن چنین حکایات و تمثیلات طنزآلود، تذکر خطاهای معرفتی آدمی به اوست؛ بنابراین، میتوان گفت اغلب طنزهای سنایی، مبتنی بر دیدگاه معرفتشناختی وی و فلسفه اسلامی است و براساس خردهگیریها و اعتراضات فراوان او به تکیه آدمی بر قوای ادراکی و حواس ناکارآمد خود، برای رسیدن به معرفت و درک حقیقت ساخته شده‌اند.

کلمات کلیدی:

معرفتشناسی، هزل تعلیمی، سنایی، قوای ادراکی، شناخت، توهم شناخت

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1200177>

